एवंभूतस्यत्यागस्यफलमाह अनिष्टमिति अनिष्टंनरकतिर्यगादिरूपं इष्टंदेवतादिरूपं मिश्रंमानुषभावइतिकर्मणःकर्मजातीयस्यफलंत्रिविधंप्रेत्यमरणानंतरंअत्यागिनांपूर्वोक्तमुख्यसंन्यासहीनानांभवति मुख्यसंन्यासिनांतुनकचित्तद्भवति तेषांकर्तृत्वाभिमानाभावात् अन्येतुगौणसंन्यासिनामेवायंकर्मालेपइत्याहुः तथाचव्याख्यातंकार्यमित्येवयत्कर्मेत्यत्र अन्यथासंन्यासिनांगौणसंन्यासिनांचविशेषोनस्यात् नचैवंमुख्यसंन्यासिनांगौणसंन्यासिनांचाविशेषापत्तिरितिवाच्यं उभयेषामुत्तरकर्माश्लेषसाम्येपिपूर्वकर्मदाहादाहकृतस्यविशेषस्यसत्त्वात् गौणसंन्यासिनांजन्मांतरादिकमपिपूर्वकर्मभिरेवभविष्यतिआपस्तंबोक्ताग्निदर्शनेनयोगभ्रष्टगतिवन्नांतरीयकंवानतुतस्यप्रधानंफलंस्वर्गादिभवितुमर्हत्यनुद्दिष्टत्वादिति ॥ १२ ॥ नन्वात्मनःकर्मालेपनिमित्तंयदकर्तृत्वानुसंधानंतत्किंयोषिदग्निदृष्ट्यादिवदाहार्यंउतवास्तवमेवसदविद्याध्यस्तकर्तृत्वेनावृतमितिशास्त्रदृष्ट्याकर्तृत्वतिरोधानेनाकर्तृत्वमेवभाव्यतेइत्याशंक्यअग्नित्वेनदृष्टायांयोषितिदग्धृत्वादर्शनेनेवकल्पितेनाकर्तृत्वेनवास्तवस्यकर्मालेपस्यासंभवादाद्यंनिरस्यद्वितीयमुपपादयिष्यन्पीठिकामारचयति पंचेति हेमहाबाहोसर्वकर्मणांसिद्धयेइमानिवक्ष्यमाणानिपंचकारणानिनिर्वर्तकानिमेमद्वचनान्निबोधबुध्यस्व स्ववचनेविश्वासोत्पादनार्थंकारणानांसमूलत्वमाह सांख्येकृतांतेप्रोक्तानीति सम्यग्विविच्यख्यायंतेप्रकटीक्रियंतेतत्त्वान्यात्मानात्मपदार्थरूपाणियस्मिंस्तत्सांख्यंवेदांतशास्त्रं तदेवविशिनष्टि कृतांतेकृतस्यकर्मणोंतःपरिसमाप्तिर्यस्मिन् सर्वकर्माखिलंपार्थज्ञानेपरिसमा

अनिष्टमिष्टंमिश्रंचत्रिविधंकर्मणःफलं॥ भवत्यत्यागिनांप्रेत्यनतुसंन्यासिनांक्वचित् ॥ १२ ॥ पंचैतानिमहाबाहोकारणानिनिबोधमे ॥ सांख्येकृतांतेप्रोक्तानिसिद्धयेसर्वकर्मणां ॥ १३ ॥ अधिष्ठानंतथाकर्त्ताकरणंचपृथग्विधं ॥ विविधाश्चपृथक्चेष्टादैवंचैवात्रपंचमं॥ १४॥ शरीरवाङ्मनोभिर्यत्कर्मप्रारभतेनरः॥ न्याय्यंवाविपरीतंवापंचैतेतस्यहेतवः॥ १५॥

प्यतइत्यात्मज्ञानेसतिसर्वकर्मणांसमाप्तिदर्शनात् तस्मिन्सांख्येकृतांतेप्रोक्तानि ॥ १३ ॥ तान्येवपंचगणयति अधिष्ठानमिति अधिष्ठानंइच्छाद्वेषसुखदुःखज्ञानादीनामभिव्यक्तेराश्रयोदेहः तस्यानात्मत्वंचार्वाकव्यतिरिक्तसमस्तवादिसिद्धं तथाकर्ताबुद्धिविशिष्टश्चिदाभासःप्रमातानामाहंप्रत्ययविषयोहंकारःतथेत्यनेनतद्वदेवानात्मत्वेनज्ञेयइत्युक्तं देहस्यैवस्रष्टौप्रलयेचतस्याप्युत्पत्तिविनाशयोर्दर्शनात् एतच्चविशेषणनाशाद्विशिष्टनाशंविशेषणोत्पत्त्याचविशिष्टोत्पत्तिमभिप्रेत्यश्रूयते विज्ञानघनएवैतेभ्योभूतेभ्यःसमुत्थायतान्येवानुविनश्यतीति यथाग्नेःक्षुद्राविस्फुलिंगाव्युच्चरंत्येवमेतस्मादात्मनःसर्वएतआत्मानोव्युच्चरंतीतिच विशिष्टस्यचानतिरेकादर्शनादनात्मत्वंसिद्धं करणंचशब्दाद्युपलब्धिसाधनंपृथग्विधंद्वादशविधंपंचकर्मेंद्रियाणिपंचज्ञानेंद्रियाणिमनोबुद्धिश्च तथाविविधाश्चपृथक्चेष्टाःवायवीयाःप्राणनादिरूपाः दैवंपुण्यपापरूपंतत्तत्करणानुग्राहकसूर्यादिदेवतारूपं पंचमंपंचानांपूरणं ॥ १४ ॥ शरीरेति न्याय्यंधर्म्यंशास्त्रीयं विपरीतमन्याय्यमधर्म्यमशास्त्रीयं ननुशरीरादिभिस्त्रिभिरारभ्यतेपंचैतेतस्यहेतवइतिचविप्रतिषिद्धमुच्यते नैषदोषः अत्रापिशरीरपदेनाधिष्ठानस्यनरपदेनकर्तुर्वाङ्मनइतिकरणस्यआरभतइतिचेष्टानांन्याय्यमितिधर्माधर्मरूपस्यदैवस्यचसंग्रहात् सर्वेषुकर्मसुपंचानांसमानेप्युपयोगेविधिप्रतिषेधलक्षणंत्रिविधमेवकर्मशास्त्रेप्रसिद्धमिति इदंशारीरंकर्मेदंमानसमिदंवाचिकमितिव्यपदेशोदेहादीनांप्राधान्यापेक्षइतिनकश्चिद्विरोधः ॥ १५ ॥

Digitized by Google